ISSN: 1817-3764 (print)

УДК 364.63-055.2:364
DOI https://doi.org/10.12958/1817-3764-2026-3-152-158

Товстуха Олеся Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Лубни, Україна.
aleksa.lnu@gmail.com
https://orcid.org/0000-0001-7998-1208

МЕХАНІЗМИ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ЖІНОК У СИТУАЦІЯХ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Постановка проблеми. Аналіз офіційних статистичних даних свідчить про стале зростання кількості кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. Якщо у 2015 році було обліковано лише 998 таких кримінальних правопорушень, то вже у 2020 році їх кількість становила 3972, у 2021 році – 4800, а після початку повномасштабної військової агресії, проблема набула ще більшого масштабу. У 2023 році правоохоронними органами було обліковано 6805 кримінальних правопорушень, а у 2024 році – рекордні 8900 випадків. Попри певне зменшення цього показника у 2025 році до 8121 кримінального правопорушення, його рівень залишається у вісім разів вищим порівняно з 2015 роком, що свідчить як про поширеність проблеми, так і про активізацію механізмів її виявлення (Скільки випадків домашнього насильства, 2026).

Про актуальність проблеми свідчать і дані Національної поліції України. Протягом 2025 року було зареєстровано понад 90 тис. звернень щодо випадків домашнього насильства, причому близько 75% із них надійшло від жінок. Станом на кінець року на профілактичному обліку перебувало понад 77 тис. осіб, які вчинили домашнє насильство, а поліцейські винесли понад 51 тис. термінових заборонних приписів стосовно кривдників (Омбудсман України, 2025). Разом із тим ці показники не відображають повною мірою реального масштабу проблеми, оскільки значна частина випадків домашнього насильства залишається латентною та не потрапляє до офіційної статистики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У фокусі уваги світової та вітчизняної наукової спільноти проблема домашнього насильства постає багатогранним викликом. Зокрема, теоретико-методологічні засади протидії насильству розроблялися у працях таких закордонних дослідників, як E. Becker, C. Flynn, C. Robinson, R. M. Tolman, V. Zaouche-Gaudron та ін.

Багатовимірність домашнього насильства зумовлює його глибоку міждисциплінарність, що яскраво простежується в різновекторних наукових дискурсах. Психологічний вимір проблеми, механізми віктимізації, емоційні та когнітивні деструкції у постраждалих жінок ґрунтовно досліджували Н. Агаєва, О. Алієва, Т. Бойко, О. Бондаренко, Т. Пашко, Т. Титаренко та ін. Педагогічна наука фокусується переважно на превентивному потенціалі освітнього середовища, вихованні культури гендерної рівності та ненасильницької поведінки, що відображено в напрацюваннях О. Вакуленко, Л. Коваль, Л. Ковчіни та Н. Ничкало. Галузь соціальної педагогіки та соціальної роботи акумулює увагу на практичних технологіях допомоги, діяльності профільних служб, системних механізмах попередження насильства в сім'ї (О. Безпалько, Л. Волинець, К. Гурковська, Л. Данильчук, Л. Денисенко, І. Звєрєва, Т. Іщенко, О. Кочемировська, Т. Любімова,

Т. Семигіна та ін.). Юридичний фокус проблеми гарантування прав постраждалих від домашнього насильства віддзеркалюють О. Бандурка, Н. Болотіна, О. Костюк, М. Палій, А. Романов, І. Яковюк. Медичний дискурс зосереджується на алгоритмах екстреного реагування закладів охорони здоров'я, що є предметом інтересу О. Голубовської, В. Ждана, Н. Рингач та ін.

Метою наукової розвідки – систематизація правових та соціальних механізмів захисту жінок, які постраждали від домашнього насильства, та визначення особливостей їх практичної реалізації.

Методи дослідження. У процесі підготовки статті використано загальнонаукові теоретичні методи дослідження: аналіз, синтез, узагальнення та систематизацію. Метод аналізу застосовано для опрацювання нормативно-правових актів і наукових джерел, що регулюють сферу запобігання та протидії домашньому насильству. Методи узагальнення та систематизації дали змогу виокремити й класифікувати правові та соціальні механізми захисту постраждалих осіб, визначити особливості їх взаємодії в межах чинної системи протидії домашньому насильству.

Виклад основного матеріалу. Серед усього спектру соціально-правових викликів, з якими стикається наше суспільство, домашнє насильство стосовно жінок посідає особливе, найбільш складне та глибоко вкорінене місце. Його не можна ставити в один ряд зі звичайними правопорушеннями чи конфліктами, і ця специфічність зумовлена низкою об'єктивних чинників.

По-перше, процедура доведення факту домашнього насильства є надзвичайно виснажливою і часто віктимізуючою для постраждалої. На відміну від інших ситуацій, де для отримання допомоги достатньо стандартних довідок (наприклад, про статус ВПО чи низький дохід), тут постраждалі жінки від домашнього насильства змушені багаторазово переповідати травматичний досвід різним фахівцям (представникам правоохоронних органів, фахівцям медичної та соціальної сфери, психологам), збирати доказову базу, проходити експертизи, брати участь у судових засіданнях).

По-друге, цей феномен вирізняється високим рівнем латентності, що викривляє офіційну статистику та ускладнює превентивну роботу. Постраждалі роками замовчують пережите через страх суспільного осуду, стигматизацію («сама винна»), недовіру до правоохоронної системи, жорстку фінансово-житлову залежність від кривдника..

По-третє, на відміну від вуличних правопорушень, агресія чиниться найближчою людиною у приватному просторі дому, який має бути найбезпечнішим прихистком. Зрада довіри руйнує базове відчуття безпеки, а цикл «емоційних гойдалок» (чергування жорстокості та фаз каяття) формує в постраждалої особи глибоку психологічну прив'язаність до кривдника, що вкрай ускладнює розрив токсичних відносин.

По-четверте, хронічне перебування в атмосфері агресії завдає глибокої шкоди фізичному та ментальному здоров'ю жінки, спричиняючи депресії, ПТСР, втрату працездатності та соціальну дезадаптацію; діти, які стають свідками знущань, часто переносять деструктивну модель поведінки у своє майбутнє доросле життя.

З огляду на це, науковий аналіз та вдосконалення діючих механізмів соціально-правового захисту жінок у розрізі спроможності територіальних громад набуває сьогодні виняткової наукової та практичної актуальності. Ураховуючи двоаспектний характер цього процесу, подальший аналіз спиратиметься на ракурс, що охоплює вивчення *правових механізмів* (формують юридичний щит навколо постраждалої особи від домашнього насильства встановлюють чіткі межі відповідальності для кривдника) та *соціальних механізмів* (системи кризових послуг на місцях), без яких будь-які, навіть найдосконаліші правові норми, ризикують залишитися лише деклараціями на папері.

Отже, розпочнемо з *правових механізмів*.

Нормативно-правову основу правового механізму запобігання та протидії домашньому насильству становлять: ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від

07.12.2017 р. № 2229-VIII; ЗУ «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII; Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року № 8073-X, зокрема стаття 173-2; Постанова КМУ від 22.08.2018 р. № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству»; Наказ МВС України від 01 серпня 2018 р. № 654 «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника».

Інституційна складова правового механізму об'єднує органи державної влади, місцевого самоврядування, установи та організації, відповідальні за превенцію, реагування та захист. Ключову роль у цій системі відіграє Національна поліція України, яка забезпечує екстрене реагування, оцінку ризиків, винесення заборонних приписів, облік кривдників та координацію міжвідомчої взаємодії (Гром, Чишко, 2024).

Проте наявність ґрунтовної законодавчої бази на загальнодержавному рівні – це лише фундамент. На практиці правовий постраждалих від домашнього насильства, які звертаються по допомогу, складається з п'яти ключових елементів.

1. *Діяльність поліцейських офіцерів громад*. «Обличчям закону» та першою лінією реагування у громадах виступають поліцейські офіцери громади, основним завданням яких є своєчасне реагування на проблеми громади, здійснення превентивної діяльності, запобігання правопорушенням, забезпечення публічної безпеки, протидія домашньому насильству. Відповідно до Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад, затвердженої наказом МВС України від 28.07.2017 № 650, поліцейські офіцери громади виявляють осіб, схильних до вчинення домашнього насильства (кривдників), проводить із ними профілактичну роботу, здійснюють їх превентивний облік, контролюють дотримання встановлених законодавством обмежень щодо кривдників (Інструкція з організації діяльності…, 2017).

2. *Терміновий заборонний припис стосовно кривдника*, який відповідно до статті 25 ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. № 2229-VIII застосовується поліцією для негайного припинення насильства на строк до 10 діб. За результатами оцінки ризиків (характер агресії, наявність зброї, присутність дітей) припис може передбачати зобов'язання кривдника залишити місце спільного проживання, заборону на вхід та перебування в ньому, заборону контактувати з постраждалою особою (Про запобігання та протидію домашньому насильству, 2017).

3. *Обмежувальний припис стосовно кривдника* відповідно до ст. 26 ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. № 2229-VIII, це судовий захід тривалого захисту, що ініціюється за заявою постраждалої. За результатами оцінки ризиків суд обмежує права кривдника: забороняє спільне проживання, наближення до постраждалої особи та будь-які форми комунікації з нею. Захід діє від 1 до 6 місяців і може бути подовжений судом на аналогічний строк, забезпечуючи жінці тривалий безпечний простір (Про запобігання та протидію домашньому насильству, 2017).

4. *Система безоплатної правничої допомоги* підпорядковується п. 13 ч.1, ст. 14 ЗУ «Про безоплатну правничу допомогу» від 02.06.2011 № 3460-VI особи, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі, мають право на безоплатну вторинну правничу допомогу. Вона охоплює захист, представництво інтересів у судах, інших державних органах та органах місцевого самоврядування; надає первинну правничу допомогу у вигляді правових консультацій, роз'яснення законодавства, допомоги у складанні заяв, звернень, документів процесуального характеру; інформує постраждалих про механізми правового захисту, порядок отримання спеціальних заходів, передбачених законодавством (Про безоплатну правничу допомогу, 2011).

5. *Типова програма для кривдників*. Правові засади реалізації визначені ст. 28 ЗУ «Про

запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. № 2229-VIII та Типовою програмою для кривдників. Мета цього превентивного заходу – це зміна агресивної поведінки, контроль гніву та запобігання рецидивам. Направлення кривдника здійснюється за рішенням суду, ініціативою поліції або добровільно (Про запобігання та протидію домашньому насильству, 2017; Типова програма для кривдників, 2018).

Попри визначальну роль правових інструментів у припиненні домашнього насильства та захисті постраждалих осіб, досягнення стійкого результату можливе лише за умови їх поєднання із *соціальними механізмами* підтримки, які на відміну від правових механізмів, спрямованих насамперед на припинення протиправної поведінки та притягнення кривдника до відповідальності охоплюють широку систему суб'єктів, діяльність яких спрямована на комплексну підтримку.

До системи *загальних суб'єктів* соціальної підтримки постраждалих осіб від домашнього насильства належать органи опіки та піклування, служби у справах дітей; заклади середньої освіти, керівники яких організовують роботу з постраждалими дітьми практичного психолога та/ або соціального педагога; центри соціальних служб; соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка); центри соціально-психологічної допомоги; територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг); інші заклади, установи й організації, які надають соціальні послуги постраждалим особам.

До системи *спеціалізованих суб'єктів* підтримки осіб постраждалих у наслідок домашнього насильства: притулки для постраждалих осіб; центри медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб; кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей; мобільні бригади соціально-психологічної допомоги постраждалим особам та особам, які постраждали від насильства за ознакою статі; інші заклади та установи, призначені виключно для постраждалих осіб та осіб, які постраждали від насильства за ознакою статі (Протидія домашньому та ґендерно зумовленому насильству, 2020).

Оскільки метою дослідження не є аналіз потенціалу окремих суб'єктів соціальної підтримки, їх діяльність буде розглянуто узагальнено, крізь призму основних видів соціально-психологічної допомоги, що надається постраждалим від домашнього насильства:

1) *екстрене соціально-психологічне втручання* (мобільні бригади) є своєрідною «швидкою допомогою» у сфері соціальної роботи. Згідно з Типовим положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, мобільні бригади створені для того, щоб зняти гостроту психологічного шоку, надати першу емоційну підтримку, оцінити ризики та простою мовою пояснити постраждалій особі, які варіанти порятунку вона має просто зараз (Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду, 2018);

2) *тимчасовий безпечний простір* (притулки для постраждалих осіб, соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка), центри надання соціальних послуг (за наявності стаціонарного або кризового відділення для тимчасового проживання)) спрямований на забезпечення безпеки особи, яка постраждала від домашнього насильства, шляхом її тимчасового розміщення у захищених умовах, де виключається будь-який вплив з боку кривдника. Під час перебування у таких закладах постраждалим забезпечується комплексна підтримка, що охоплює задоволення базових життєвих потреб, психологічну допомогу, соціальний супровід, інформування про права та доступні механізми захисту, сприяння в отриманні медичної допомоги, безоплатної правничої допомоги;

3) *тривала реабілітація та ізоляція від кривдника* (притулки для постраждалих осіб, центри медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб, центри соціально-психологічної допомоги, соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка)) покликана створити безпечні умови для відновлення фізичного та психічного стану постраждалих, подолання

наслідків пережитого насильства, стабілізацію емоційного стану та поступове повернення до самостійного життя. Фахівці забезпечують соціальний супровід, психологічну підтримку, проведення реабілітаційних заходів, сприяють відновленню соціальних зв'язків, формуванню навичок самостійного розв'язання життєвих проблем, організовують взаємодію з іншими суб'єктами соціальної допомоги;

4) *соціальний супровід* (центри соціальних служб, центри надання соціальних послуг, центри соціально-психологічної допомоги, притулки для постраждалих осіб, центри медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб, соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка), спрямований на забезпечення комплексної підтримки постраждалої особи на всіх етапах подолання наслідків домашнього насильства. У межах соціального супроводу здійснюється оцінка індивідуальних потреб постраждалої особи, розробляється план надання соціальних послуг, організовується взаємодія із закладами охорони здоров'я, органами Національної поліції, судами та іншими суб'єктами, залученими до вирішення конкретної життєвої ситуації.

Висновки. Проведений аналіз засвідчує, що подолання проблеми домашнього насильства, яка посилилася на тлі воєнного стану, вимагає узгодженої взаємодії двох систем: дієвих правових інструментів та розгалуженої соціальної інфраструктури. Правові механізми (діяльність поліцейських офіцерів громади, винесення термінових та обмежувальних приписів, надання безоплатної правничої допомоги) виконують функцію первинного «щита», який швидко ізолює кривдника та вводить ситуацію в юридичне поле. Соціальні механізми, своєю чергою, виступають фундаментом для подальшого відновлення особистості. Екстрене втручання мобільних бригад, надання безпечного простору, системний соціальний супровід дають постраждалим від домашнього насильства необхідний ресурс для того, щоб розірвати коло психологічної та економічної залежності від агресора.

У подальших дослідженнях планується зосередитися на розробці новітніх, травмоорієнтованих алгоритмів роботи соціальних служб та правоохоронних органів із родинами, де є ризик ескалації побутових конфліктів.

Література

1. Скільки випадків домашнього насильства фіксували в Україні протягом 10 років. *Слово і Діло,* 13 березня 2026. URL: https://www.slovoidilo.ua/2026/03/13/infografika/suspilstvo/skilky-vypadkiv-domashnoho-nasylstva-fiksuvaly-ukrayini-protyahom-10-rokiv (дата звернення: 10.06.2026).

2. Омбудсман України взяв участь у круглому столі «Об'єднані проти насильства разом». *Омбудсман України,* 1 грудня 2025. URL: https://www.ombudsman.gov.ua/news_details/ombudsman-ukrayini-vzyav-uchast-u-kruglomu-stoli-obyednani-proti-nasilstva-razom (дата звернення: 17.06.2026).

3. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19 (дата звернення: 18.06.2026).

4. Закон України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text (дата звернення: 07.06.2026).

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10#Text (дата звернення: 11.06.2026).

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству» від 22.08.2018 р. № 658. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text (дата звернення: 17.06.2026).

7. Наказ МВС України «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника» від 01.08.2018 р. № 654. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#Text (дата звернення: 01.07.2026).

8. Гром Н. М., Чишко К. О. Динаміка домашнього насильства під час особливого періоду. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф.* / МВС України, Нац. поліція України, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, Представництво НАТО в Україні, ВГО «Асоц. укр. правників». Дніпро : ДДУВС, 2024. Ч. І. С. 359–360.

9. Наказ МВС України «Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад» від 28.07.2017 р. № 650. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text (дата звернення: 22.06.2026).

10. Поліцейський офіцер громади. URL: https://npu.gov.ua/diyalnist/reforma-policiyi/policejskij-oficer-gromadi (дата звернення: 17.06.2026).

11. Закон України «Про безоплатну правничу допомогу» від 02.06.2011 р. № 3460-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text (дата звернення: 15.06.2026).

12. Наказ Міністерства соціальної політики України «Типова програма для кривдників» від 01.10.2018 р. № 1434. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1222-18#Text (дата звернення: 17.06.2026).

13. Протидія домашньому та ґендерно зумовленому насильству й добробут громад : метод. посіб. / за заг. ред. О. О. Кочемировська. Київ : ФОП Клименко, 2020. 64 с.

14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» від 22.08.2018 р. № 654. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF#Text (дата звернення: 28.06.2026).

References

1. Skilky vypadkiv domashnoho nasylstva fiksuvaly v Ukraini protiahom 10 rokiv [How Many Cases of Domestic Violence Were Recorded in Ukraine Over 10 Years]. (2026). *Slovo i Dilo,* March 13. Retrieved from https://www.slovoidilo.ua/2026/03/13/infografika/suspilstvo/skilky-vypadkiv-domashnoho-nasylstva-fiksuvaly-ukrayini-protyahom-10-rokiv [in Ukrainian].

2. Ombudsman Ukrainy vziav uchast u kruhlomu stoli “Obiednani proty nasylstva razom” [Ombudsman of Ukraine took part in the round table “United Against Violence Together”]. (2025). *Ombudsman of Ukraine,* December 1. Retrieved from https://www.ombudsman.gov.ua/news_details/ombudsman-ukrayini-vzyav-uchast-u-kruglomu-stoli-obyednani-proti-nasilstva-razom [in Ukrainian].

3. Zakon Ukrainy “Pro zapobihannia ta protydiiu domashnomu nasylstvu” vid 07.12.2017 r. № 2229-VIII [Law of Ukraine “On Prevention and Counteraction to Domestic Violence” from 07.12.2017 No. 2229-VIII]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19 [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy “Pro Natsionalnu politsiiu” vid 02 lypnia 2015 r. № 580-VIII [Law of Ukraine “On the National Police” from 02.07.2015 No. 580-VIII]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text [in Ukrainian].

5. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia vid 07.12.1984 r. № 8073-X [Code of Ukraine on Administrative Offenses from 07.12.1984 No. 8073-X]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10#Text [in Ukrainian].

6. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia Poriadku vzaiemodii subiektiv, shcho zdiisniuiut zakhody u sferi zapobihannia ta protydii domashnomu nasylstvu” vid 22.08.2018 r. № 658 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Approval of the Procedure for Interaction of Entities Implementing Measures in the Field of Prevention and Counteraction to Domestic Violence” from 22.08.2018 No. 658]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text [in Ukrainian].

7. Nakaz MVS Ukrainy “Pro zatverdzhennia Poriadku vynesennia upovnovazhenymy pidrozdilamy orhaniv Natsionalnoi politsii Ukrainy terminovoho zaboronnoho prypysu stosovno kryvdnyka” vid 01.08.2018 r. № 654 [Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine “On Approval of the Procedure for Issuing an Urgent Prohibition Order Against the Perpetrator by Authorized Units of the National Police of Ukraine” from 01.08.2018 No. 654]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#Text [in Ukrainian].

8. Hrom, N. M., & Chyshko, K. O. (2024). Dynamika domashnoho nasylstva pid chas osoblyvoho periodu [Dynamics of Domestic Violence During the Special Period]. *Mizhnarodna ta natsionalna bezpeka: teoretychni i prykladni aspekty – International and National Security: Theoretical and Applied Aspects.* (pp. 359–360). Dnipro: DDUVS [in Ukrainian].

9. Nakaz MVS Ukrainy “Instruktsiia z orhanizatsii diialnosti dilnychnykh ofitseriv politsii ta politseiskykh ofitseriv hromad” vid 28.07.2017 r. № 650 [Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine “On Approval of the Instruction on the Organization of Activities of District Police Officers and Community Police Officers” from 28.07.2017 No. 650]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text [in Ukrainian].

10. Politseiskyi ofitser hromady [Community Police Officer]. Retrieved from https://npu.gov.ua/diyalnist/reforma-policiyi/policejskij-oficer-gromadi

11. Zakon Ukrainy “Pro bezoplatnu pravnychu dopomohu” vid 02.06.2011 r. № 3460-VI [Law of Ukraine “On Free Legal Aid” from 02.06.2011 No. 3460-VI]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text [in Ukrainian].

12. Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy “Typova prohrama dlia kryvdnykiv vid 01.10.2018 r. № 1434 [Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine “Model Program for Perpetrators” from 01.10.2018 No. 1434]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1222-18#Text [in Ukrainian].

13. Kochemyrovska, O. O. (Eds.). (2020). Protydiia domashnomu ta genderno zumovlenomu nasylstvu y dobrobut hromad [Counteraction to Domestic and Gender-Based Violence and Community Well-Being]. Kyiv : FOP Klymenko [in Ukrainian].

14. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro mobilnu bryhadu sotsialno-psykholohichnoi dopomohy osobam, yaki postrazhdaly vid domashnoho nasylstva ta/abo nasylstva za oznakoiu stati vid 22.08.2018 r. № 654 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Standard Regulation on a Mobile Team for Social and Psychological Assistance to Persons Affected by Domestic Violence and/or Gender-Based Violence from 22.08.2018 No. 654]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF#Text [in Ukrainian].

Товстуха О. М. Механізми соціально-правового захисту жінок у ситуаціях домашнього насильства

У статті здійснено аналіз сучасних правових та соціальних механізмів запобігання та протидії домашньому насильству в Україні. Актуальність дослідження зумовлена поширенням домашнього насильства та збереженням значної кількості випадків його повторного вчинення. Проаналізовано нормативно-правові засади протидії домашньому насильству та визначено основні правові інструменти захисту постраждалих осіб. Розглянуто роль Національної поліції України, поліцейських офіцерів громад, спеціалізованих підрозділів реагування, механізмів винесення термінового заборонного припису та застосування обмежувального припису, системи безоплатної правничої допомоги, а також програм для кривдників. Охарактеризовано діяльність загальних та спеціалізованих служб підтримки, зокрема мобільних бригад соціально-психологічної допомоги, притулків для постраждалих осіб, центрів соціальних служб, центрів надання соціальних послуг, центрів соціально-психологічної допомоги та реабілітації. Узагальнено основні функціональні напрями соціальної підтримки: екстрене соціально-психологічне втручання, надання тимчасового безпечного простору, тривала реабілітація та ізоляція від кривдника, соціальний супровід. Обґрунтовано, що результативність протидії домашньому насильству залежить від узгодженої роботи соціальних служб та інших суб'єктів системи підтримки. Визначено необхідність комплексного поєднання правових і соціальних механізмів для забезпечення безпеки постраждалих осіб, подолання наслідків насильства та запобігання його повторенню.

Ключові слова: домашнє насильство, протидія домашньому насильству, жінки, правові механізми, соціальні механізми, міжвідомча взаємодія, соціальна підтримка, соціальний супровід, психологічна допомога, реабілітація.

Tovstukha O. M. Mechanisms of social and legal protection of women in situations of domestic violence

The article analyzes contemporary legal and social mechanisms for preventing and combating domestic violence in Ukraine. The relevance of the study is determined by the widespread prevalence of domestic violence and the persistence of a significant number of repeated cases. The legal and regulatory framework for combating domestic violence is analyzed, and the main legal instruments for protecting victims are identified. Particular attention is paid to the role of the National Police of Ukraine, community police officers, specialized response units, urgent prohibition orders and restraining orders, the system of free legal aid, and programs for perpetrators. The activities of general and specialized support services are characterized, including mobile teams providing social and psychological assistance, shelters for victims, social service centers, social service provision centers, and centers for social and psychological assistance and rehabilitation. The main functional areas of social support are summarized: emergency social and psychological intervention, provision of temporary safe accommodation, long-term rehabilitation and isolation from the perpetrator, and social support. It is substantiated that the effectiveness of combating domestic violence depends on coordinated cooperation between social services and other actors within the support system. The necessity of an integrated combination of legal and social mechanisms is established to ensure the safety of victims, overcome the consequences of violence, and prevent its recurrence.

Key words: domestic violence, combating domestic violence, women, legal mechanisms, social mechanisms, interagency cooperation, social support, social assistance, psychological assistance, rehabilitation.

Дата першого надходження статті до видання: 07.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 12.10.2026